

плокомуненерго», за що її було звільнено з роботи. К. А. Трофимчук цю справу програла.

Як бачимо, справа Трофимчук проти України має відношення не тільки до свободи зборів (участь заявниці у пікеті), але й до свободи об'єднань (участь заявниці в утворенні профспілки). Це є ще одним свідченням нерозривного зв'язку свободи об'єднань та свободи зборів.

Каплій О. В.

Миколаївський інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», викладач кафедри цивільно-правових дисциплін, аспірант кафедри конституційного права

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

Первинним елементом конституційно-правових відносин є суб'єкти цієї галузі права. Вступаючи у конституційні правовідносини і реалізуючи свої суб'єктивні права та юридичні обов'язки, суб'єкти конституційного права стають суб'єктами, тобто учасниками відповідних галузевих правовідносин.

На думку В. Л. Федоренко, суб'єкти конституційно-правових відносин – це учасники суспільних відносин, наділені конституційною правосуб'єктністю (правоздатністю та дієздатністю), що своєю поведінкою або діяльністю, або ж перебуванням поза своєю волею в певному правовому статусі чи стані породжують, змінюють і припиняють конституційно-правові відносини (Погорілко В. Ф. Конституційне право України: Підручник 4-те вид., перероб. і дооп. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. – К.: Видавництво Ліра-К. 2012. – С. 151).

Закономірно, що первинною ланкою системи законодавства, яке унормовує конституційно-правовий статус засобів масової інформації (далі – ЗМІ), є Конституція України. Так, у статті 34 Основного Закону визначається: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір». Саме реалізація конституційних прав на інформацію через ЗМІ дає підстави вважати їх важливими суб'єктами конституційного права України.

Деякі вітчизняні дослідники у сфері конституційного права, зокрема В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко, О. В. Скрипнюк та І. В. Людвик серед суб'єктів конституційно-правових відносин виділяють і ЗМІ, а також у своїх працях звертаються до питання конституційно-правового статусу ЗМІ.

У перекладі з латинської мови «status» означає: становище, положення. В. Молдован та В. Мелашенко розуміють під правовим статусом політико-правове положення (Молдован В. В. Конституційне право. Опорні конспекти. Словник-довідник / В. В. Молдован, В. Ф. Мелашенко. – К., 1996. – С. 277). Юридичний словник визначає правовий статус як встановлене нормами права становище його суб'єктів, сукупність їх прав і обов'язків (Большой юридический словарь / под ред. А. Я. Сухарева, В. Д. Зорькина, В. Е. Крутских. – М. : Инфра-М, 1997. — С. 655).

Поняття статусу має пряме відношення до поняття «суб'єкт права» і «показує структуру правових відносин, в які вступають різноманітні суб'єкти, розкриває витоки наділення їх суб'єктивними правами й обов'язками...». Правовий статус окреслюється нормами права і «... як явище юридичне може складатися лише з правових елементів (Белкин А. А. Понятие и особенности правового статуса органа советского государственного управления / А. А. Белкин, Л. Ш. Гумерова // Государственное управление и право: история и современность: сб. науч. тр. – Л., 1984. – С. 13). Отже, правовий статус суб'єкта тісно пов'язаний із законодавством, що регулює його діяльність.

При проведенні аналізу щодо поняття правового статусу можна погодитись з точкою зору О. Скакун про відсутність єдиного підходу до питання про співвідношення правосуб'єктності і правового статусу. І все ж авторка дійшла висновку про те, що правосуб'єктність включається до складу правового статусу і є фундаментом для набуття правового статусу фізичною або юридичною особою (Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун. – Харків, 2001. – С. 378). Отже, до правового статусу особи входять: правосуб'єктність (у свою чергу складається із правоздатності, дієздатності і деліктоздатності суб'єкта); встановлені законом права й обов'язки; гарантії встановлених прав; відповідальність суб'єкта за невиконання обов'язків (Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун. – Харків, 2001. – С. 380).

Для позначення юридичних властивостей суб'єкта конституційно-правових відносин застосовується категорія «правовий статус суб'єкта конституційних правовідносин». Правовий статус суб'єктів конституційних правовідносин має свою внутрішню побудову або ж «юридичну конструкцію». Теоретики права виділяють такі структурні елементи цього статусу: 1) правосуб'єктність; 2) систему прав, обов'язків і законних інтересів; 3) систему гарантій прав та обов'язків суб'єктів права; 4) їхню юридичну відповідальність (Окунев І. С. Загальнотеоретичні засади правового статусу суб'єкта права: Автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук. – К., 2010. – С. 9). Ці самі елементи загалом властиві й правовому статусу суб'єктів конституційних правовідносин.

Ю. Легеца, досліджуючи питання правового статусу ЗМІ в Україні дотримується умовиводів М. А. Федотова, який визначив категорію пра-

вового статусу ЗМІ як «юридичне опосередкування їхнього фактичного стану» (Федотов М. А. Право массовой информации в Российской Федерации. — М. : Международные отношения, 2002. — С. 190) та запропонував таку його структуру: 1) правовий стан; 2) правосуб'єктність; 3) статутні права та обов'язки, гарантії їх реалізації.

На нашу думку, варто погодитися з українськими правознавцями, що конституційно-правовий статус ЗМІ в Україні – це система доктринальних, нормативно-правових та інституційних елементів, які визначають поняття, принципи, конституційну правосуб'єктність і гарантії діяльності та поведінки ЗМІ щодо реалізації й забезпечення конституційного права громадян України вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір (Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О. В. Скрипнюк. – Х. : Право, 2009. – 468 с; Людвик І. В. Засоби масової інформації в Україні як суб'єкти конституційно-правових відносин (до постановки проблеми) / І. В. Людвик // Держава та регіони. – 2007. – № 4. – С. 27 та ін.)

Узагальнюючи положення про юридичну конструкцію конституційно-правового статусу ЗМІ в Україні, І. В. Людвик, доречно відзначає про складність її побудови. Так, дослідниця стверджує про дворівневу юридичну конструкцію правового статусу відповідного суб'єкта і конституційного права. Сутність, тобто походження юридичної конструкції правового статусу ЗМІ, визначають доктринальні, нормативно- та організаційно-правові складові елементи, а зміст – поняття ЗМІ, принципи їх роботи, конституційна правосуб'єктність ЗМІ та гарантії їх діяльності (Людвик І. В. Засоби масової інформації в Україні як суб'єкти конституційно-правових відносин (до постановки проблеми) / І. В. Людвик // Держава та регіони. – 2007. – № 4. – С. 27).

Куранин В. А.

*Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
старший преподаватель кафедры конституционного права*

КОНСТИТУЦИЯ ВЕНГРИИ: НОВЫЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ

11 марта 2013 года Парламент Венгрии принял пакет изменений Основного Закона страны – т. н. «четвертую» поправку к Конституции Венгрии (Fourth Amendment to the Fundamental Law of Hungary [Электронный ресурс] / Режим доступа: [http://www.kormany.hu/download/3/90/d0000/20130312 Fourth Amendment to the Fundamental Law. pdf](http://www.kormany.hu/download/3/90/d0000/20130312%20Fourth%20Amendment%20to%20the%20Fundamental%20Law.pdf)).

Принятие этих изменений привело, со стороны парламентской оппозиции Венгрии и европейских структур, к очередному витку жесткой критики конституционных трансформаций, осуществляемых правящей коалицией Гражданского союза Венгрии и Христианско-демократической